

Õiguskomisjon

Riigikogu

Ühendus Vägivallavaba elu kaitseks

ARVAMUS

Korrakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu 8-3/5025-1 kohta.

Täname võimaluse eest avaldada arvamust korrakaitseaduse eelnõu kohta. Meil on hea meel, et kitsaskohta, millele tugikeskused on ka tähelepanu juhtinud, soovitakse lahendada seadust korrigeerides.

Korrakaitseadus **ei ole juba ammu kooskõlas riigi poolt vastu võetud kohustusega tagada vägivallaohvrite turvalisus vägivallaintsidentide järgselt**. Viibimiskeeld, mida korrakaitseametnikud saavad olemasoleva seaduse järgi rakendada vaid 12 tunniks, ei ole piisav. Kui intsident, mille järgselt on vaja vägivallatseja eemaldada ohvri(te)st ning viimastel tekib vajadus lähenemiskeeldu taotleda, tekib reede õhtul, on esmaspäevani, mul ametlikke toiminguid alustada saab, aeg vähemalt 60 tundi.

Oma töös oleme lähtunud Istanbuli konventsioonist (IK), mis sätestab riigi kohustused tagada vajalik abi kõigile IK-s nimetatutele ning selle järgimise auditi raportile, mille on koostanud GREVIO (avaldatud 17.novembril 2022.a). Nende kohustuste täitmist korraldab ja koordineerib Sotsiaalkindlustusameti Ohvriabi (SKA OA).

VTK-s on KorS-i § 44 takistusena välja toodud, et vägivallatsejat ei ole pikema viibimiskeelu ajal kusagil majutada ning tema arestikambrisse viimine riivab tema õigust. Siinkohal on oluline mõista, et vägivallatseja valib käituda viisil, mis seab ohtu tema lähedaste heaolu, elu ja tervise. Lähisuhtevägivald on alati valik. Lähenemine, mille kohaselt vägivallatseja õiguseid riivab olukord, kus ta peab olema oma kodus teemal, seab vägivallatseja huvid ettepoole tema ohvrite huvidest. Kuigi esmane kriisinõustamine ja sotsiaalnõustamine, sh kontaktnõustamine, naiste tugikeskuse teenuse raames on kättesaadav ööpäevaringselt, on oluline anda lähisuhtevägivalda ohvrile aega kaaluda oma võimalusi ja valikuid. Lähisuhtevägivalda ohver peaks saama võimaluse saada esmast kriisinõustamist, abi ja aega esmase kriisiplaani väljatöötamiseks ilma, et temal lasuks surve vägivallatseja naasmisest. Kaaluda võib sotsiaalhooldekande seaduses varjupaiga teenuse regulatsiooni muutmisest selliselt, et

Ühendus vägivallavaba elu kaitseks

Registrikood 80574821

Veski 69, 50409 Tartu

varjupaigateenusele saaks vajadusel paigutada ka viibimiskeeluga vägivallatsejaid või kaaluda täiendava teenuse väljaarendamist ja koostööd lihtsamate majutusasutustega, nagu näiteks hostelid, vägivallatsejate paigutamiseks. Nimetatud teenuste kasutamine peaks olema vägivallatseja jaoks valik, alternatiivina võib vägivallatseja ise korraldada oma majutuse temale sobivas kohas. Sarnaselt on probleemi lahendanud Läti Vabariik.

On hea meel tõdeda, et VTK toob välja probleemi, mis on ka meie jaoks äärmiselt oluline, KorS-i § 44 lõike 1 punktide 1 ja 3 lävend viibimiskeelu kohaldamiseks on liiga kõrge. Vägivallatseja käitumine lähisuhtevägivalda situatsioonis on valik, seega ei ole võimalik vahetult vägivallatseja käitumist hinnata anda hinnangut sellele, kas ta on ohtlik või mitte. Vägivallatseja võib kõrvaltvaatajale näida rahulik ja ohutu ning samal ajal plaanida kättemaksu ohvrile. Ka on oluline, et lähisuhtevägivaldas toimub pidev ja ühesuunaline ohvri vaimse ja füüsilise tervise ohustamine. Juhime tähelepanu asjaolule, et vägivallatseja võib eskaleeruda väga ootamatult. Lähisuhtevägivald on suures osas teadlik planeeritud tegevus ja vägivallatsejad sageli osavad oma plaanide varjamisel ja teostamisel. Lähisuhtevägivalda tagajärge peetakse kõikehõlmavaks, kuid eriti haavatavaks lähisuhtevägivalda osas peetakse lapsi. Lähisuhtevägivalda negatiivset mõju lapse vaimsele ja füüsilisele tervisele ning tulevikule on raske alahinnata. Seega tuleks lähisuhtevägivalda, eriti kui sellesse on segatud lapsed, lugeda juba väga kõrge riskiga juhtumiks ning viibimiskeeld määrata maksimaalseks võimalikuks ajaks <https://link.springer.com/article/10.1007/s10896-021-00291-4>.

Tervitav on, et planeeritavate muutuste tulemusel oleks võimalik viibimiskeeldu kohaldada ka isiku tervist, sh vaimset tervist, ähvardava ohu väljaselgitamiseks ehk juba olukorras, kus ametnikule teadaoleva teabe põhjal ei ole välistatud, et viibimiskeeldu adressaat võib ohvri elu või tervist kahjustada (p. 1.3). Siinkohal on oluline mõista, et lähisuhtevägivald on salakaval ja varjatud nähtus nii oma olemuse, kui tagajärgede osas. Veel enam, põhjus-tagajärg seos ei pruugi olla piisavalt ilmne inimese jaoks, kellel puuduvad süvateadmised lähisuhtevägivaldast, Lähisuhtevägivalda mõju ohvri vaimsele ja füüsilisele tervisele on kõikehõlmav, tagajärjed võivad muuhulgas tuua kaasa pikaajalisi kroonilisi vaimse ja füüsilise tervise probleeme, mis ei pruugi olla kohe nähtavad. Seetõttu on määrava tähtsusega, et ametnikud, kes otsustavad lähenemiskeeldu kohaldamise, aga ka aluse äralangemise üle, mõistaksid lähisuhtevägivalda dünaamikat süviti.

Täiendavalt viibimiskeeldu aja pikendamisele on oluline kehtestada politsei- ja teiste korrakaitseametnike baas- ja jätkukoolituse põhimõtted, mis tagavad põhjaliku arusaama lähisuhtevägivalda dünaamikast, põhjustest ja tagajärgedest, aga samuti käsitlema traumateadliku lähenemise põhimõtteid. Eelistada tuleb kontaktkoolitusi. Koolitusprotsessi on oluline kaasata spetsialistidena vahetult ohvritega töötavate ametite esindajad, kes saavad edasi anda oma töökogemust ja teadmist. Kogemusele tuginedes saame öelda, et perioodilised korduskoolitused, sarnaselt küberturvalisuse omadele, on hädavajalikud, et tagada ohvrikeskne töö kõigil tasanditel alates patrullpolitseist kuni uurijateni.

Lugupidamisega,

Pille Tsopp-Pagan

Margo Orupõld